

Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Varhaiskasvatus

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA

Päivitetty 13.12.2013

Suunnitelman perustana ja lähteinä on ollut Sosiaali- ja terveysministeriön 2007 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito (valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta Sosiaali- ja terveydenhuollossa):

<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1083030>

Päivähoidon turvallisuussuunnittelu (Stakes/ STM):

<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1392594>

Sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfo 5/2012:

<http://www.stm.fi/tiedotteet/verkkouutinen/-/view/1828745>

Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen ohje työyksikköjen lääkehoitosuunnitelmaa varten.

VARHAISKASVATUSPALVELUN KUVAUS

Oulun päivähoido tarjoaa lapsen ja perheen tarvitsemat varhaiskasvatuspalvelut perheen tilanteen ja tarpeen mukaisesti; kokopäivähoitoa, osapäivähoitoa, perhepäivähoitoa, vuoroa, avointa varhaiskasvatusta ja esiopetusta.

1. LÄÄKKEEN ANTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen lääkehoidosta vastaa lasta hoitava lääkäri ja lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Oulun päivähoidolla on voimassaoleva toimintaohje lääkkeen antamiseen päivähoitopäivän aikana.

”Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman Turvallinen lääkehoito (v.2005) mukaisesti lääkehoito perustuu potilaan, hänen omaisensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen sopimukseen. Lääkehoitoon kouluttamaton henkilökunta voi osallistua luonnollista tietä annettavien tai ihon alle pistettävän hoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen.”

Päivähoitohakemuksessa olevien lääkehoitotietojen perusteella huoltajia tiedotetaan lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman tekemisestä perheen perehtymisen yhteydessä, ennen lapsen päivähoiton alkamista.

1.1. Varhaiskasvatuksessa annettavat lääkkeet

Päiväkodissa voidaan antaa lääkärin määräämät lääkkeet, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annosteluajaksi on määrätty päiväaika tai lääkkeitä ei voida muuna aikana antaa (mm. vuoroa).

Jos päivähoitopäivän aikana joudutaan antamaan lapselle lääkkeitä, lääkkeet tulee toimittaa annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa, jolloin päivähoiton henkilökunta annostelee lääkkeen. Tai huoltajat tuovat lääkkeen valmiiksi annosteltuna.

Esim.

- astmaan liittyvä hengenahdistus
- diabetes, lasten kohdalla toteutuu monipistoshoito
- epilepsia
- allergialääkkeet/ Epipen

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus

- tai muu pitkäaikais sairaus
Tarvittaessa äkillisesti sairastuneelle lapselle voidaan antaa kuume- ja särkylääkitys (esim. kuume-kouristus) ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimuksen mukaisesti.
Päiväkodin hankkimien kyytablettien antamiseen (ampiais- tai käärmepistot) tulee olla huoltajien lupa.

Liite 1. Toimintaohje päivähoidossa olevien lasten lääkkeen antamiseen
2. LAPSEN LÄÄKEHOIDON VASTUUT, VELVOLLISUUDET JA TYÖNJAKO

Vastuu varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman laatimisen, toteuttamisen ja seurannan organisoinnista on kunnan terveydenhuollon johdolla.

Soten hallinnollinen ylilääkäri (ilmoitetaan myöhemmin)

- Vastaa sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden lääketieteellisestä toiminnasta
- Hyväksyy varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman ja ottaa vuosittain vastaan koosteen päivähoitoyksiköiden lapsikohtaisista lääkkeenantoluvista
- Vastaa siitä, että lääkehoidon toteuttajalla on riittävä toteuttamisen edellyttämä perehdytys ja koulutus ja että koulutus vastaa kyseisen lääkehoidon osaamisvaatimuksia
- Antaa luvan yksittäisen lapsen lääkehoidon kirjallisen luvan myöntämisen pk.johtajalle

Varhaiskasvatuksen palvelujohtaja Ulla Rissanen

Vastaa siitä, että varhaiskasvatuksella on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation lääkehoitosuunnitelman mukainen suunnitelma

Varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt

- Ottavat vastaan ja käsittelevät oman alueensa yksiköiden lääkehoidon virheilmoitukset

Päiväkodinjohtaja

- Vastaa lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta omassa yksikössään työparinaan tehtävään valittu lääkehoitosuunnitelmaopastaja (lähihoitaja)
- Huolehtii siitä että ennen varhaiskasvatuksen alkua, säännöllistä lääkitystä tarvitsevan lapsen lääkehoidon toteuttamisesta on sovittu kirjallisesti ja henkilökunta on saanut tarpeenmukaisen perehdytyksen ja mahdollisen lisäkoulutuksen lapsen lääkehoitoon.
- Ohjaa ja valvoo lapsen lääkehoidon toteutusta lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- Varmistaa, että päivähoitoyksikössä on riittävä määrä lääkehoidon osaamisen hallitsevaa henkilöstöä lapsen päivähoitopäivän-, henkilökunnan sairaus- poissaolojen-, ja loma-aikojen aikana.
- Vastaa lapsikohtaisten lääkehoitosuunnitelmien laadinnasta ja allekirjoittaa ne.
- Allekirjoittaa ja hyväksyy oman yksikkönsä henkilökunnan lääkehoitoluvat.
- Toimittaa vuosittain koosteen hyväksymistään lääkkeenantoluvista Soten hallinnolliselle yli-/tai apulaislääkärille (ilmoitetaan myöhemmin)
- Vastaa siitä, että omassa yksikössä olevien kroonisesti sairaiden-, jatkuvaa lääkitystä vaativien-, kohtausluonteisesti lääkkeitä tarvitsevien lasten ja muiden erityistä hoitoa tarvitsevien lasten turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot on huomioitu yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa, Tietosuoja-käsikirja ja asiakastietojen käsittely- ohjeen sekä Arkistointiohjeen mukaisesti.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Varhaiskasvatus

- Vastaa yhdessä huoltajien kanssa lapsen lääkehoidon tietojen siirrosta uuteen päivähoitopaikkaan, varahoitopaikkaan ja päivystykseen
- Vastaa salassa pidettävien asiakirjojen/tietojen säilyttämisestä annettujen säännösten mukaisesti
- Käsittelee lääkevirheilmoituksen pohjalta virheellisesti annetun lääkkeen antamistilanteen yhdessä henkilökuntansa kanssa ja toimittaa ilmoituksen oman alueen palvelupäällikölle.
- Huolehtii oman yksikkönsä lääkehoitoon koulutettujen lähihoitajien osaamisen ylläpitämisestä viiden vuoden välein annettavalla koulutuksella ja tentillä

Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma koostuu:

- Varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmasta
- Yksikön turvallisuussuunnitelmasta
- Päiväkodinjohtajan/ lääkehoitosuunnitelmaopastajan ylläpitämästä kirjanpidosta, koskien yksikön henkilökunnan osallistumista lääkkeenannon koulutuksiin
- Päiväkodinjohtajan työvuorosunnittelusta, jossa huomioi osaavan ja lapsen lääkehoitoluvan saaneen henkilöstön läsnäolon lapsen päivähoitopäivän-, henkilökunnan sairaslomien, vuosilomien-, ja kesäpäivystyksen aikana
- Henkilöstön koulutustarpeet ja osaaminen huomioidaan lapsikohtaisissa suunnitelmissa sekä lapsen yksilöllisessä lääkehoitoluvassa

Lääkehoitosuunnitelmaopastaja

- Yksiköstä valitaan 1-2- lääkehoitosuunnitelmaopastajaa (lähihoitajatutkinto)
- Osallistuu yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa lääkehoitosuunnitelman toteuttamiseen omassa yksikössä.
- Opastaa oman yksikön henkilökuntaa toteuttamaan lääkehoitosuunnitelmaa.
- Huolehtii siitä, että yksikössä on lukittavia kaappeja lasten lääkkeiden säilyttämiseen.
- Osallistuu viiden vuoden välein osaamista ylläpitävään koulutukseen ja siihen liittyvään tenttiin.
- Huolehtii yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa yksikön henkilökunnan osallistumisesta lääkkeenannon koulutuksiin ja pitää niistä kirjaa.

Lapsen lääkehoidon toteuttajat ja toteuttamisen varahenkilöt

Lähihoitaja on koulutuksensa perusteella ensisijainen lääkehoidon toteuttaja. Päivähoidon muu työntekijä, joka ei ole saanut terveystieteen koulutusta voi toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa, tai ihon alle pistettävää (esim. insuliini) lääkehoitoa, kun on saanut terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa perehdytystä ja koulutusta, sekä tarvittaessa antamalla osaamisestaan näytön.

- Vastaa lääkehoitoa toteuttaessaan omasta toiminnastaan lääkemääräykseen perustuen sekä ammatillisen koulutuksensa, vastuualueensa ja työyksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- Laatii yhdessä huoltajien ja tarvittaessa terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman.
- Toteuttaa perehdytyksen ja lääkehoitoluvan saatuaan lapsen lääkkeen antamisesta omassa ryhmässä.
- Varmistaa luonnollista tietä annettavien lääkkeiden osalta, että lääkkeen annostelu on ennalta sovitun mukainen.
- Arvioi omalta osaltaan lapsen lääkehoidon vaikuttavuutta ja kertoo havainnoistaan huoltajille
- Huolehtii tarvittaessa retkille mukaan lapsen mahdollisen lääkityksen/ elvytyslääkkeet.
- Vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Varhaiskasvatus

- Vastaa siitä että koko yksikön henkilökunnalla on tiedossa elvytyslääkkeitä tarvitseva lapsi, missä elvytyslääkkeitä säilytetään ja lääkkeen annosteluohje. Perhepäivähoitaja huolehtii tiedot lapsen varahoitopaikkaan yhdessä esimiehen ja vanhempien kanssa ja huoltajat vastaavat varahoitopaikan perehdyttämisestä.
- Jos lapsen lääkkeenannossa on tapahtunut virhe, on tarvittaessa yhteydessä lasta hoitavaan lääkäriin, ilmoittaa asiasta huoltajille ja tekee kirjallisen lääkevirheilmoituksen.
- Osallistuu järjestettäviin lääkehoidon yleissivistäviin koulutuksiin.
- Tarvittaessa huoltajia pyydetään kutsumaan terveydenhuollon ammattilaisen perehdyttämään lapsen lääkehoitoon
- Työntekijä on velvollinen ilmoittamaan, ellei hän arvioi hallitsevansa hänelle annettua työtehtävää. Työnantaja on velvollinen järjestämään lisäperehdytystä.
- Kirjaa päivittäin ylös antamansa lääkkeet yhteisesti sovitulla tavalla (päiväkotiin jää dokumentti)

Lapsen huoltajat

- Ovat tietoisia siitä, kuka/ ketkä toteuttavat päivähoidossa oman lapsen lääkehoitoa
- Vastaavat ryhmän henkilökunnan riittävästä perehdyttämisestä lapsen lääkkeenantoon.
- Kutsuvat tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa
- Laativat yhdessä lapsen omahoitajan/ ryhmän henkilökunnan kanssa lapsen lääkkeenantosuunnitelman.
- Huolehtivat tarvittaessa henkilökunnalle uuden tiedon lääkärin määräämästä lapsen lääkinnästä tapahtuneesta muutoksesta.
- Vastaa lapsen siirtyessä toiseen päivähoitopaikkaan tai päivystykseen, tulevan ryhmän henkilökunnan perehdyttämisen. Tarvittaessa alan ammattilaisen perehdyttää uuden yksikön lääkehoidon toteuttajan.

3. LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Lapsen lääkehoidon suunnitelma tehdään ennen hoidon aloittamista yhteistyössä lapsen huoltajien, päivähoitoyksikön johdon, lapsen hoidosta vastaavan lääkärin, tai lääkärin valtuuttaman muun terveydenhuollon henkilökunnan ja lääkehoitoa toteuttavan päivähoiton henkilökunnan kanssa.

Suunnitelma liitetään lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatus-/ esiopetus suunnitelmaan.

Lapsen lääkehoidon suunnitelma huomioidaan myös yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa.

Lääkkeen antaminen

- Yksikössä sovitaan lapsen lääkehoidon toteuttajat ja varatoteuttajat
- Lääkehoitoa toteuttava henkilökunta perehdytetään
- Varaudutaan siihen, että lääkkeen antajan loma ym. poissaloaikoina lääkkeen antaa siihen perehdytyksen ja luvan saanut työntekijä
- Huolehditaan siitä, että jokainen yksikön aikuinen osaa antaa lapselle hätätilanteessa ensiapua

Liite 2. Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma

Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Varhaiskasvatus

4. PEREHDYTYS VARHAISKASVATUKSESSA ANNETTAVAAN LÄÄKEHOITON

Huoltajien rooli

Lapsen hoidon alkaessa, perehtymisvaiheessa laaditaan lapsen kirjallinen lääkehoitosuunnitelma.

Huoltajat vastaavat siitä, että henkilökunnalla on saatavilla kaikki tarvittava lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimenpiteisiin, lääkkeisiin ja mahdollisiin tarvikkeisiin liittyvä tieto.

Huoltajat ja tarvittaessa terveydenhuollon ammattilaiset (esim. diabeteshoitaja) antavat riittävän perehdytyksen lapsen lääkehoitoa toteuttavalle työntekijälle/lapsiryhmän henkilökunnalle ja tarvittaessa perehdyttävät koko yksikön henkilökuntaa lapsen elvyttämiseen ja elvytyslääkkeiden antamiseen.

Henkilökunnan perehtyminen kirjataan lapsen yksilölliseen lääkehoitosuunnitelmaan, sekä lapsen yksilölliseen lääkehoitolupaan, johon myös kirjataan mahdollinen näyttö.

Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa.

Jos lapsen lääkintään tai hoitotoimiin tulee muutosta, huolehtivat huoltajat uuden tiedon lasta hoitavalle henkilökunnalle. Huoltajat ja ryhmän muu henkilökunta perehdyttävät uuden työntekijän lapsen hoitotoimenpiteisiin. **Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tarvitsevat lapsen yksilöllisen lääkehoitoluvan.**

Yhteistyö

Lääkkeen antaminen päivähoitopäivän aikana perustuu kiinteään yhteistyöhön huoltajien, lasta hoitavan henkilökunnan ja tarvittaessa terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Tarpeen mukaan yhteistyötä tehdään myös keittiöhenkilökunnan ja alan asiantuntijoiden kanssa.

Jokainen yksikön aikuinen on hätätilanteissa vastuussa ensiavun antamisesta lapselle.

5. KIRJALLINEN LUPA LÄÄKKEEN ANTAMISEEN

Huoltajien tai muiden asiantuntijoiden antaman perehdytyksen jälkeen päiväkodinjohtaja allekirjoittaa ja hyväksyy työntekijälle luvan lapsen lääkkeenantamiseen ja lähettää vuosittain koosteen luvista Soten hallinnolliselle yli-/ apulaislääkärille (ilmoitetaan myöhemmin)

Lääkkeenantolupien kopio jää yksikköön.

Luvat säilytetään yksikössä lasten papereiden ohessa arkistointiohjeiden mukaisesti.

Liite 3. Lupa lääkkeen antamiseen päivähoidossa

6. LAPSEN LÄÄKKEIDEN SÄILYTYS

Lääkkeitä säilytetään päiväkodissa lukittavassa kaapissa, lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti, poissa lasten ulottuvilta.

Lasten tarvitsemat lääkkeet suositellaan säilytettäväksi erillään henkilökunnan käyttöön tarkoitettusta ensiapukaapista.

Lasten lääkkeet säilytetään niille määrättyssä lämpötilassa ja lasten ulottumattomissa.

Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet säilytetään suljettavassa rasiassa, erillään ruokatarvikkeista. Jokaisessa lääkepakkauksessa tulee olla lapsen nimi.

7. LÄÄKEHOIDON OSAAMINEN, OSAAMISEN VARMISTAMINEN JA YLLÄPITÄMINEN

Lähihoitajat

- Lähihoitajat ovat lääkehoitoon koulutettua nimikesuojattua henkilöstöä, joiden osaamista ylläpidetään viiden vuoden välein annettavalla koulutuksella ja tentillä.
- Lisäosaamisen osalta osaaminen varmistetaan perehdytyksellä ja lisäkoulutuksella sekä (esimerkiksi injektioiden antaminen ihon alle ja lihakseen) osaaminen varmistetaan näytöllä, jonka ottaa vastaan laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Varhaiskasvatuksen lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö

- Perustuu työntekijän suostumukseen
- On mahdollisuus osallistua lääkehoidon yleissivistäviin koulutuksiin.
- Yksittäisen lapsen osalta lääkehoidon osaamisen varmistus tapahtuu huoltajien ja tarvittaessa alan asiantuntijoiden antamalla riittävällä perehdytyksellä ja opastuksella lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimiin sekä antamalla tarvittaessa näyttö osaamisesta.

Läkehoidon verkkokoulutus

- Varhaiskasvatuksen yksiköistä osallistutaan Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen palvelutuotannon järjestämään lääkehoidon verkkokoulutukseen, jonka tuottaa Medieco Oy <http://elearn.medieco.fi/>

Tietoa lääkehoitokoulutuksesta:

- http://akkuna/Sote/Henkilostoasiat/Koulutus/Hyvinvoinnin_koulutuskalenteri/kevaan_2013_koulutukset/Tietoa_muista_koulutuksista/tietoa_laakehoitokoulutuksesta_ja_tenteista.htm

Näyttö

- Lapsen yksilöllisen lääkehoidon osaaminen (esim. monipistoshoido) tulee tarvittaessa varmistaa näytöllä.
- Myös nimikesuojatun terveydenhuollon ammattihenkilön (lähihoitajan) tulee tarvittaessa antaa käytännön näytöt niiltä lääkehoidon osa-alueilta, joihin osallistuu. Läkehoidon lupa kattaa vain nämä
- Näytön osaamisestaan voi antaa sille terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka perehdyttää työntekijää lapsen yksilölliseen lääkehoitoon/toimenpiteisiin.
- Annettu näyttö kirjataan lapsen yksilölliseen lääkehoitolupaun (liite 3 "Lapsen yksilöllinen lääkehoitolupa")

8. LÄÄKEHOIDON VIRHETILANTEIDEN KIRJAAMINEN JA ARVIOINTI

Lääkkeenannon virhetilanteissa jotka vaikuttavat lapsen terveyteen, esim. lapsi on saanut lääkettä liika/ liian vähän, lääkkeen antaminen on unohtunut, lapsi on oksentanut lääkkeen pois, otetaan yhteys lasta hoitavaan lääkäriin, otetaan yhteys lapsen huoltajiin ja kirjataan lääkevirhe- lomakkeelle. Lomake toimitetaan oman alueen palvelupäällikölle.

Jokainen virhetilanne lääkehoidossa käydään yksikössä läpi sovitulla tavalla.

Liite 4. Lääkevirheen/ poikkeaman ilmoitus